

Slovenski dom

Štev. 99

V Ljubljani, 30. aprila 1936

Leto 1.

Napredovanje proti Adis Abebi - Zastoj na južni fronti

Italija določila guvernerja za Abesinijo

Boji pri Dagaburju

Asmara, 30. aprila. o. Italijanske vojne oblasti priznavajo, da se italijanskim četam še ni posrečilo zasesti ne Sasabaneha ne Dagaburja. Zadnje nedelje so Abesinci z obupnimi napori pričeli nenadno ofenzivo pri Dagamodu in presenetili z napadom Italijane v spanju. Italijani so napad odbili ter so se Abesinci morali umakniti. Bataljon libijskih pešcev, ki so ga Italijani poslali na poizvedovanje proti Dagaburju, je napadlo 6000 dobro oboroženih Abesincev pri reki Fafanu, ki je zaradi zadnjega deževja zelo narasla. Bitka je trajala 7 ur, nakar so se Italijani morali umakniti proti Dagamodu, ne da bi bili mogli predreti do Dagaburja. Pri Hamalehu grade italijanski pionirji velik most, da bodo lahko italijanske čete prodirale proti Dagaburju z motoriziranimi oddelki.

Polom Grazianove ofenzive

Addis Abeba, 30. aprila. Po abesinskih poročilih se zdi, da je ofenziva armade generala Grazianija v smer proti Hararju izvenila nekatere posamične uspehe popolnoma propadla. Zadnje dni so se vršili ogorčeni in krvavi boji v pokrajini okoli Sasabaneha; Italijani so izgubili več tisoč mrtvih.

Abesinske vojaške osebnosti trde, da je borbenost in morala abesinskih čet na tej fronti še zmerom na višini. Če bi se Italijanom posrečilo zavzeti Dagabur, bodo šele tedaj naleteli na prvo veliko obrambno postojanko Abesincev.

Abesinski krogi kar najodločneje zavračajo vesti iz abesinskega vira, po kateri se vrše v Abesiniji medsebojne borbe za oblast.

Rim, 30. aprila. Z orizom na to, da italijanski vladni krogi pričakujejo skorajšnjega zavzetja Addis Abebe in s tem konca vojne, javljajo iz poučenih krogov, da je italijanska vlada sklenila takoj, ko čete zavzamejo Addis Abebo, imenovati svojega guvernerja za Abesinijo. Ta guverner bo bivši italijanski poslanik na neguševem dvoru grof Vinci, ki velja za največjega italijanskega strokovnjaka, kar se tiče abesinskih vprašanj.

Po zadnjih vestih iz Abesinije so se vodje dveh najmočnejših abesinskih plemen Volo in Gala udali generalu Birolliju ter mu privedli 10.000 svojih vojakov. S temi vojniki bo italijanskim četam prodiranje proti Addis Abebi zelo olajšano.

Zaradi strahovitega dežja v južnih pokrajinah je general Graziani dal povelje, da se ustavijo vsi

boji in vse gibanje čet, ker zaradi strašnih nalivov ni mogoče storiti niti koraka.

Motorizirani oddelki, ki gredo iz Desije proti Addis Abebi, so na jugu prodrli do roba visoke planote, na kateri leži Addis Abeba in se nahajajo komaj 50 km pred mestom.

Abesinsko posojilo

London, 30. aprila. Te dni se mudi v Londonu Kilije, guverner abesinske narodne banke, da se dogovori za stran posojila pol milijona funtov šterlingov. Guverner je izjavil poročevalcem listov, da so najnovejše vesti z bojišča dokaj neugodne za Abesinijo, vendar ne gre pesimizma preliravati. Predvsem si ne sme nihče domišljati, da bi vkorakanje Italijanov v Addis Abebo pomenilo konec abesinskega odpora. V tem primeru bi se prestolnica preselila v katero drugo mesto, kjer bi bilo zadostno možnosti za ohranitev slikov z inozemstvom.

Guverner je dalje dejal, da je vojska slej ko prej brezpogojno zvesta cesarju in da je oskrba Abesinije iz Sudana tudi nadalje zagotovljena.

Vse franc. stranke proti sankcijam

Pariz, 30. aprila. Kljub volilnemu boju v Franciji so se vendar vršili razgovori med Parizom in Rimom o rešitvi abesinskega spora. Francija želi, da bi se vojna čim prej končala, kar se bo zgodilo z zasedbo Addis Abebe še ta teden. Francija hoče, da bi Italija zopet začela sodelovati v evropski politiki, kar pa ne bo šlo, dokler ne prenehajo sankcije. Vse francoske stranke, desničarske in levičarske, so nele proti poostitvi, temveč tudi proti podaljševanju sankcij. To pa zaradi tega, ker so mnenja, da ne gre, da bi Angležem na ljubo francoski delavci še nadalje izgubljali kruh. Tisti, ki so se zanašali, da bo levičarska zmaga v Franciji prinesla zmago proti italijanskim stremljenjem, so se kruto zmotili.

Po smrti kralja Fuada

Žalost in zmede v Egiptu

Kairo, 30. aprila. Potruije se vesti, da bo egiptski prestolonaslednik jutri odpotoval iz Londona v Benetke, odkoder bo na parniku »Viktoria« nadaljeval pot v Egipt, kamor bo prispel dne 3. maja. Ogromna množica ljudi se zbira pred dvorom. V glavnih ulicah so okna zasrta s črnim pajčolanom in vsi javni lokali so zaprti v znak žalosti.

Po odredbah egiptске ustave bi se regentki svet moral končno obrazložiti pred parlamentom in to najdalje deseti dan po kraljevi smrti. Težava pa je v tem, ker se parlament nahaja še v volilni dobi. V parlamentu bo do ustavne določenega roka še verificirano zadostno število poslanskih mandatov in tako bi parlament bil sposoben sprejemati sklepe. Senal pa do tega roka še ne bo konstituiran. Vodstvo Vafda predlaga, da naj se skliče prejšnji senal, ki je bil razpuščen leta 1930 in da naj se stanje vrne na temelje ustave iz leta

Prihodnja številka »Slovenskega doma« izide radi praznika 1. maja šele v soboto.

Študentje zborujejo

Bukarešta, 30. aprila. AA. Odbor zastopnikov mednarodne študentske organizacije je imel pod predsedstvom profesorja varšavske univerze Oskaria Halečkega svojo 11. letno skupščino. Razpravljal je o pripravi za svetovni mladinski kongres, ki se bo vršil s sodelovanjem mednarodne zveze lig za DN v Zenevi od 31. avgusta do 7. septembra. Glavni predmet razgovorov so bila načela in metode mednarodnega študentskega sodelovanja. O tem so podale razne organizacije svoja poročila.

Po občirni debati je odbor sklenil, da bo zaradi splošne vznemirjenosti in razburjenja javnosti, ki vlada v mnogih državah, opozorilo mladino, da je njena dolžnost, da tudi zunaj svojega udejstvovanja nastopi zoper nesoglasja, ki povzročajo nasprotstva med narodi. Odbor je z zadovoljstvom vzel na znanje, da se v vseh organizacijah opazja razvoj v smislu proučevanja poklicnostnih vprašanj z mednarodnega stališča.

Avstrija skrbi Angleže

London, 30. aprila. Današnja »Morningpost« piše, da zadaja položaj, ki je nastal v Avstriji zaradi čedalje bolj odkritega spora med zveznim kanclerjem dr. Schuschniggom in podkanclerjem knezom Starhembergom, veliko skrb britanskim političnim krogom. V Londonu, pravi list, so posebno v skrbih zato, ker vlada očito tudi na francoskem nervoznost zaradi takšnih razmer v Avstriji, ker mislijo, da bi jih Nemčija utegnla izrabiti in navaliti na Avstrijo. Zato bo Pariz po sodbi lista nedvomno odkrito zahteval od Velike Britanije, da bo neposredno sodelovala pri zaščiti avstrijske neodvisnosti.

Sodba nad avstr. komunisti

Dunaj, 30. aprila. Po dvodnevni razpravi je porotno sodišče v Leobnu izrekli obsodbo nad komunisti, ki so bili obtoženi veleizdaje. Glavni obtoženelec je obsojen na 6 let robije, 6 drugih obtožencev pa na po 5 let robije, kazni ostalih pa se gibljejo med enim letom in 18 meseci robije.

Spored pogreba

Kairo, 30. aprila. Po snočni vladni seji je bilo izdano uradno poročilo, v katerem so v glavnem določene slovesnosti o pogrebu kralja Fuada. Posmrtni ostanki pokojnega vladarja bodo danes ob 3 popoldne preneseni iz dvorca Kubeha v dvorec Abdine. V četrtek ob 10 popoldne se svečan sprevid poda v džamijo El Rif, kjer bo dženasa. Nalo bodo posmrtni ostanki shranjeni v kraljevski grobnici. Predpisana je državna žalost za 3 mesece.

Potop jugoslov. parnika v angleških vodah

London, 29. aprila. AA. Po vesteh, ki jih je dobil Lloyd iz Dovra, je jugoslov. parnik »Mrav« trčil v parnik »Mary«. »Mrav« se je potopil. Vso njegovo posadko je prevzel parnik »Mary«. Podrobnosti še ni. Zdi se, da se je nesreča pripetila v Rokavskem prelivu.

Parnik »Mary«, ki je trčil v jugoslovanski parnik »Mrav«, je estonski. Tudi parnik »Mary« se je pri trčenju poškodoval. Poveljnik »Mrava«, trije častniki in sedem mož posadke so prispeli na

enem izmed svojih čolnov v Dover. Kapitan neke ribiške ladje je izjavil, da je ob 6 vladala na morju v okolici Folkestonea zelo gosta megla. Slišali smo sireno nekega parnika v rednih časovnih presledkih, malo kasneje smo zagledali neki parnik, kako sloji na meslu s hudo poškodovanim prednjim delom. To je bil parnik »Mary«. Njegov poveljnik nam je povedal, da je njegov parnik trčil davi ob 7 z nekim parnikom, ki se je potopil, in da je prevzel vse brodolomce. Megla je še zmerom zelo gosta in se ne ve, ali je rešili čoln, ki je davi ob 9 odplul iz Dovra, prispel do parnika »Mary«.

Član posadke jugoslov. parnika »Mrava«, ki so ga rešili angleški mornarji v Doverju, je izjavil med drugim tole:

»Komaj smo se mogli obleči in pohiteli na palubo odkoder smo se takoj vkrkali v rešilni čoln. Ostali smo samo s tem, kar imamo na sebi. Vse se je odigralo v 15 minutah. Megla je bila zelo gosta, vendar pa smo mogli opaziti o pravem času, da se je ladja začela potapljati.

London, 30. aprila. AA. Reuter poroča: Vsi napori, da bi se pomagalo jugoslovanskemu parniku »Mrav«, so ostali brezuspešni, ker parniki, ki so hiteli na pomoč, niso našli več nobenih sledov za parnikom. Na mestu katastrofe je morje globoko 35 do 40 metrov in menijo, da je morski tok odnesel parnik še bolj na globoko.

Vezuv bruha

Neapeli, 30. aprila. Na vrhu Vezuva so se začele širiti plasi v širini do 200 m in to od glavnega žrela. V bližini se je odprlo žrelo, iz katerega se vali lava v smeri peklenске doline.

Atene, 30. aprila. m. Predsednik grške vlade Metaxas je obenem s člani delegacije za zasedanje držav Balkanskega sporazuma ter obenem s turškim zunanjim ministrom Rudži Arasom odpotoval iz Aten v soboto ob treh popoldne s posebnim vlakom v Belgrad na konferenco držav Balkanskega sporazuma. Turški zunanji minister prispe v Pirej v soboto ob sedmih jutraj ter bo takoj po svojem prihodu stopil v stik s predsednikom grške vlade Metaxasom, s katerim bo izmenjal mnenje v vseh vprašanjih, ki bodo predmet razprav na zasedanju držav Balkanskega sporazuma.

Sklepi komisije angl. kolonialnih izvedencev

Anglija vrne Nemčiji kolonije

London, 30. aprila. o. Kljub zagotovitvi ministrskega predsednika Baldwinja, da angleška vlada ne misli na to, da bi vrnila Nemčiji katero od kolonij, ki jih je dobila po svetovni vojni od nje, vendar zatrjujejo iz dobro poučenih virov, da je kolonialni urad imenoval komisijo izvedencev, ki proučujejo vprašanje, katere kolonije bi lahko Anglija pogrešal, ne da bi to škodovalo koristim države.

Komisija teh strokovnjakov je svoje delo že končala in se sporazumela o naslednjih točkah:

1. Odstop ozemlja okrog jezera Tanganika v Osrednji Afriki ne pride v poštev, ker je to ozemlje vreden činitelj za zvezo med severno in južno afriškimi angleškimi posestvi.

2. Druga vzhodno-afriška posestva, kakor Kenija na severu in na jugu Rodezija, imata isti značaj in se jim Anglija tudi ne more odreči. Pač pa bi se dalo govoriti o južno-vzhodnih pokrajinah, ki leže med tema dvema, ker bi tam Angliji ne grozila nobena nevarnost, tudi če bi jih dobili v izkoriščanje Nemci. Južno-afriška unija namreč ta posestva kontrolira in jih vojsko docela obvlada. Južno-afriška unija bi se seveda upirala proti temu, da bi Angleži odstopili te pokrajine Nemcem.

Tanki in topovi na Tirolskem:

Avstrija straži svoje meje

Dunaj, 30. aprila. o. Veliko razburjenje, ki je vladalo včeraj po vsej Avstriji in po vsej zapadni Evropi so povzročile vesti, da nameravajo hillerjanske legije 1. maja preko bavarske meje udrili v Avstrijo in proglasiti združenje z Nemčijo, ali takozvani »Anschluss«, ki bi pomenil vojno v Srednji Evropi. Budimpeščenska policija je odkrila zaroto madžarskih narodnih socialistov in zaprla 1800 voditeljev narodnih socialistov, ki so hoteli s svojimi napadalnimi oddelki zasesti Budimpešto in proglasiti diktaturo. To dejstvo je dalo opravičenega povoda za razburjenje. Avstrijsko armadno poveljstvo je takoj poslalo več tisoč vojakov na tirolsko nemško mejo. Čele so spremljali oddelki tankov in oklopnih avtomobilov. Ti oddelki bodo ostali na meji do jeseni, odnosno do tedaj, dokler se mednarodno-politični položaj ne pomiri v toliko, da ne bo takih nevarnosti več. Zdi se, da so nemški narodni socialisti res nameravali kaj nasilnega, ker je zaradi spora med kancel. Schuschniggom in knezom Starhembergom v Avstriji političen položaj čuden. Kazalo je celo, da bo knez Starhemberg moral iz vlade.

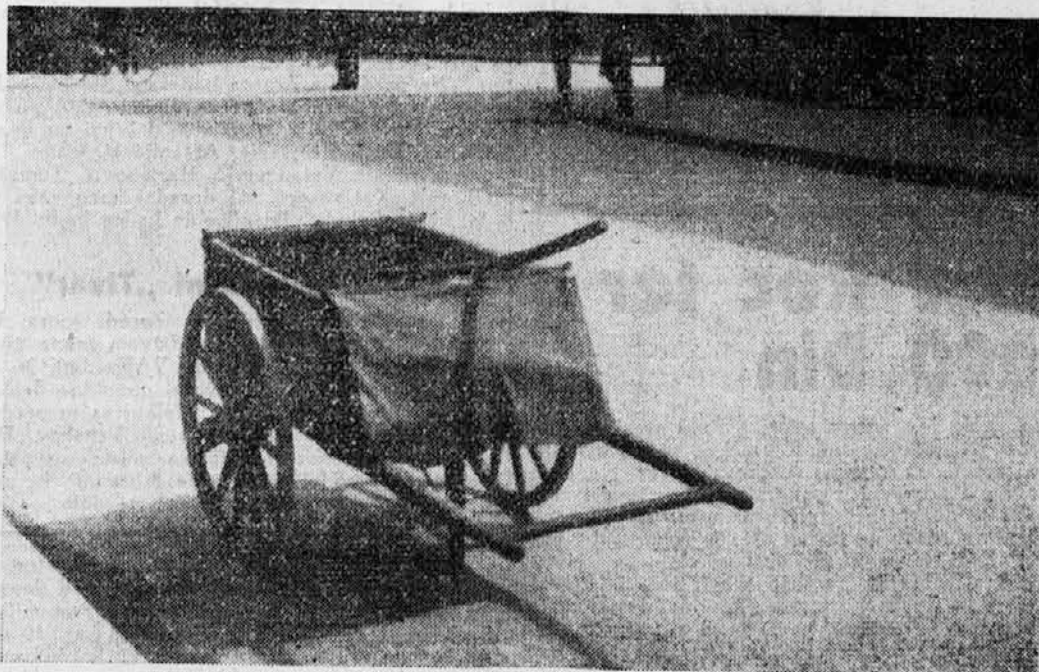
Uradni krogi v Avstriji izjavljajo, da je avstrijsko armadno poveljstvo ravnalo prav. Nemci so

zagnali sicer krik, da hoče Avstrija napasti Nemčijo. Toda Avstrija je morala z energičnim korakom protestirati proti temu, da bi Nemčija neprestano grozila in izizzvala zmede v Avstriji. Trenutno se sicer Avstriji ni ireba ničesar bati, toda mednarodni položaj je tak, da se lahko razmere vsak trenutek poslabšajo. Zato mora biti Avstrija pripravljena na vse. Vest, ki trdijo, da je pošiljanje čet na Tirolsko imelo svoj razlog v tem, ker je Heimwehr pripravil prevrat na Tirolskem, proglajajo uradni krogi za brez podlage.

Nesreča v avstrijski vojski

Dunaj, 30. aprila. Pri vajah s tanki se je pripetila katastrofa, ki je terjala življenje nekega poročnika, nevarno ranjen je pa podpolkovnik Theiss, namestnik poveljnika avstrijskih tankovskih oddelkov. Vaje so takoj prekinili.

Nesodobnosti Ljubljane

Sredi dneva sr edi Ljubljane...

Madžarski nar. socialisti so pripravljali upor

Budimpešta, 30. aprila. Reuterjev poročevalec je zvedel, da so odkrili zaroto madžarskih nacionalnih socialistov, ki so pripravljali 1. maja pohod na Budimpešto. Doslej so že aretirali več oseb. Trde, da je že sedenjanja preiskava dognala, da so hoteli nacionalisti s tem pohodom prevzeti vso oblast na Madžarskem v svoje roke.

Agencija Stefani je zvedela te-le podrobnosti o prevratnem poskusu: Prevrat so pripravljali nacionalno-socialistični disidenti pod vodstvom Basorjenja. Glavni štab se je nahajal v Deva Banji. Doslej so aretirali 90 oseb.

Pri aretiranih osebah so našli podrobna navodila, kako naj zasedejo posamezna ministrstva in druge važne urade.

Angleži nočejo žensk v diplomaciji

London, 30. aprila. AA. Vlada je sprejela sklep, da še ni prišel čas, da bi bile lahko ženske nastavljene za uradnice v angleških poslaništvih in konzulatih. Vlada je sprejela ta sklep na podlagi mišljenja parlamentarnega odbora, ki je svoje sklep obrazložil v Beli knjigi, ki je bila objavljena sredi dneva.

Tudi sinočnja simultanka dokazala:

Ljubljana - šah. središče države

Aljehin je dobil 18 iger, izgubil 8, neodločeno 17

Ljubljana, 30. aprila.

Dr. Aleksander Aljehin je včeraj po svojem prihodu v Ljubljano postal na mah središče ljubljanskega zanimanja. Nепrestano so ga nadlegovali razni njegovi oboževalci, hoteli so priti do njega poročevalci itd. Vendar Aljehin je svetovna kapaciteta in znal se je vsem nevšečnostim lepo izogniti.

Na kolodvoru so Aljehina sprejeli številni ljubljanski šahisti. S kolodvora se je takoj po prihodu vlaka odpeljal v Union. Ko je odločil svoje stvari in se malo okrepčal, jo je zavil v nebotičnik.

Zvečer pa se je že nekaj pred osmo uro ves ljubljanski in okoliški šahovski svet zgrnil v dvorani hotela Metropol. Dvorana je bila zopet tako preurejena, kakor pri zadnjem brzoturnirju: dober meter od zida so v velikem kvadratu stale mize, na njih pa deska pri deski. Za mizami so sedeli igralci — preko 40 po številu — za njimi pa se je trlo gledalcev.

Slovan na šahovskem prestolu?

Točno ob osmi uri je predsednik Združenih ljubljanskih šahovskih klubov prof. ing. Kasal in lepih besedah pozdravil došlega dr. Aljehina. V imenu mestne občine ljubljanske je izrekel dobrodoščilo svetovnemu mojstru podžupan dr. Ravnihar. Dr. Aljehin se je za oba pozdrava zahvalil ter izrazil svoje veliko zadovoljstvo, da ima priliko prebiti nekaj dni v Ljubljani. Zaveda se namreč, da je v Ljubljani šahovstvo najbolj razvito in da se v tem oziru v Ljubljano ne more primerjati nobeno mesto v državi. Dejal je, da bo izbral vsako priliko, da se ponovno vrne v Ljubljano. Obenem je povdaril, da je lansko leto po nesrečnem slučaju izgubil šahovsko prvenstvo. »Prišel pa bo čas, ko bom zopet lahko dokazal, da sem še stari Aljehin. Zlasti na bodočem svetovnem prvenstvu v Nottinghamu, kjer bo tudi moj tovariš dr. Vidmar, bom imel priliko dokazati, da sem res še stari Aljehin. Napel bom vse sile, da zasede šahovski prestol zopet Slovan.«

Spregovoril je še dr. Milan Vidmar, ki je povdaril, da je nešteto srečanj z dr. Aljehinom na raznih mednarodnih turnirjih rodilo eno: da sta si z dr. Aljehinom postala najboljša prijatelja. Zato Aljehina pozna bolje, kot kdorkoli in je prepričan, da je Aljehin edina zvezda, ki more na šahovskem nebu blesteti še dolgo časa.

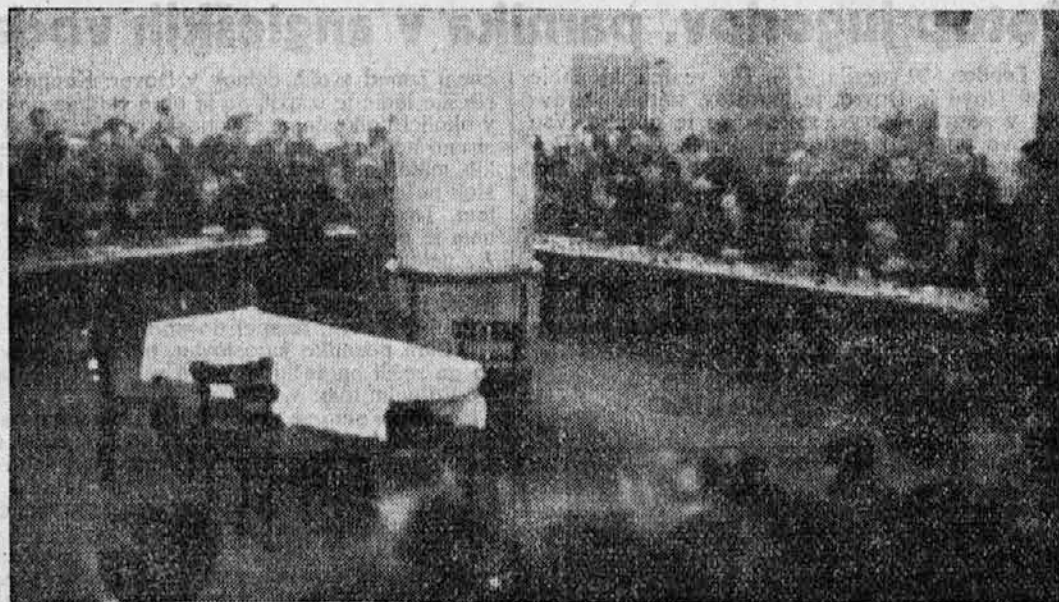
Prva žrtev po sedmi potezi

Medtem so figure na šahovskih deskah že čakale na prve poteze. Bilo je menda točno ob četrti na deset zvečer, ko si je Aljehin prižgal cigareto in prestavil prvo figuro. Od začetka se pri posameznih deskah sploh ni vidno ustavljal. Kar tako mimogrede je potegoval in predno so se nekateri igralci dobro zavedli, je bil mojster že okrog cele runde in je potegnil pri dotičniku že drugič. Kakor da se sprehaja, je Aljehin krožil na notranji strani kvadrata ter stegoval roko proti deskam. Sredi tega se je zgodilo, kar ni nikdo pričakoval: naenkrat se je Aljehin obrnil k vodji turnirja in ga opozoril, da je že padla ena žrtev. Res se je zgnilo vse okrog deske, kamor je Aljehin pokazal, in šele tedaj so se zavedli, da je bila to prva Aljehinova žrtev, ki je padla po sedmi potezi. Aljehin je bil medtem že pri četrti ali peti deski...

Kmalu pa se je le začelo opaziti, da bo ljubljanska simultanka za Aljehina dovolj trd oreh: polagoma — vendar pa vsaj malo opazno — je moral zmanjševati hitrost, s katero je hodil mimo šahovskih desk.

V štirih urah dva remis-a

Slo je avtomatično naprej brez kakih posebnosti. Dr. Aljehin si je prižgal cigareto za cigareto, spregovoril je le, kadar je naročil črno kavo; neprestano pa je bil uprt v šahovske deske in stegoval roko nad figurami. Situacije na posameznih deskah so se menjavale, preteklo pa je precej časa, dokler je prišlo do nadaljnjih odločitev. Ob 22.10 je bil remis na deski g. Remnikarja (Triglav), ob 22.45 pa na deski g. Dobnikarja (Triglav). Nato sta potekali skoraj dve uri brez odločilnih sprememb. Ob 0.30 je je padla druga Aljehinova žrtev g. Singer iz Kranja. Z ozirom na to, da je padla prva žrtev okrog 8.30 zvečer, druga pa ob 0.30 po polnoči, so potekle cele štiri ure, tekom katerih je prišlo samo do dveh remisov.

Bolnico povezal v koc ter odnesel 4000 Din

Drzen roparski podvig v Sp. Ložnici

Maribor, 29. aprila.

Drzen roparski napad je bil izvršen te dni v Spodnji Ložnici na domu posestnika Jakoba Križanca. V mraku, ko se je nahajal Križanec v hlevu, kjer je molzel krave, je bila njegova bolna žena sama v hiši ter je ležala v postelji. Naenkrat so se na tihoma odprla vrata in v sobo je prihitelo stopil nepoznan mlajši mož. Bolnica je prestrašena kriknila, v tem trenutku pa je že planil proti njej došlec ter se vrgel na bolno siroto. Glavo in gornji život ji je povil s koco ter vse skupaj krepko po-

Ob dveh ponoči: 7 remisov 5 porazov

Odločitve so postajale čim dalje gostejše: ob 0.35 je bil remis na deski g. Isrek (SKL), ob 0.40 remis z g. Bajcem (Triglav), ob 0.45 remis z g. Longerjem (izven klubov), ob 0.50 remis z g. prof. Bajcem (Triglav), ob 0.55 je padla tretja žrtev (g. Jančar, Triglav), ob 1.10 je podlegel g. ing. Manda (izven), ob 1.15 je bil remis z g. Simoničem (LSK), ob 1.50 pa je moral kloniti g. Miklavčič (Železnica). Do dveh zjutraj je torej dr. Aljehin dosegel 7 remisov in 5 zmag.

Trinajstletni zmagovalac

Nadaljnje odločitve so padale vedno hitreje. Končno so ljubljanski šahisti doživeli prvi uspeh: ob četrti na tri zjutraj je izgubil Aljehin prvo igo, in sicer proti Asejevu. Drugi zmagovalac je povzročil pravo senzacijo: Aljehina je porazil najmlajši igralec, ki se je udeležil simultanke, in sicer 13 letni Medvodčan Sešek. Medtem ko so padale neprestane žrtve Aljehinu in ko so se končavale številne remis-partije, je pa tu in tam moral kloniti tudi svetovni mojster. Najljutejša borba se je razvijala proti koncu, med tretjo in četrto uro zjutraj, ko so za C. Vidmarjem dobili zadnje partije Preinfalk, Sikošek in Erker.

Rezultati

Končni rezultat simultanke je bil: 8 zmag za ljubljanske šahiste (Asejeve, Sešek, Marek, C. Vidmar, Preinfalk, Rabuze, Sikošek, Erker, 17 remisov (Remškar, Dibnikar, Bajc, Iskra, Longer, dr.

Bajec, Simonič, Jošt, Geržinič, Deisinger, Osana, Berčič, Lukovšek, Kocijan, Weiss, Lovše, Kušar). Izgubilo je igo 18 igralcev. Ker je bilo vseh igralcev 43, je dobil Aljehin le 62% vseh partij.

Konec ob petih zjutraj

Šahovska simultanka je trajala od osmih zvečer do 5.10 zjutraj, ko so šahisti po deveturni borbi spremenili Aljehina v hotel Union. Dr. Aljehin je bil videti silno utrujen, kar je dokaz žilavosti ljubljanskih šahistov.

Neverjetno je, kako so tudi ostali šahisti, ki niso igrali, vztrajali na simultanki do konca. Bili so med gledalci ljudje vseh možganih stanov. Z izjemo dveh dam, pa so bili izključno moški. Med njimi je bil menda najmarkantnejši oni, ki je sedel v desnem kotu — v oglu med dvema šah. mizama. Starega gospoda sta prišli spravljal domov kar dve dami, a ni vse skupaj nič pomagalo: vztrajal je do konca.

V splošnem je uspeh ljubljanskih šahistov izredno lep. Saj nam je treba primerjati rezultate sinočne simultanke le z rezultati z ostalimi simultankami, ki jih odigrava dr. Aljehin v drugih mestih, pa dobimo takoj jasno sliko o izredno dobri formi ljubljanskih šahistov. Neverjetna pa je tudi forma, v kateri vzdrži eden človek devet ur v napeti borbi proti 43 dobrim šahistom. Kaj takega zmorejo le svetovni mojstri!

Marib., bibelforšerji' - razpuščeni

Maribor, 29. aprila.

Kraljevska banska uprava je razpustila društvo »Svetonik«, udruženje izraživača sv. pisma za Kraljevino Jugoslavijo in Maribor. S tem je posegla državna oblast vmes ter napravila konec društvu »bibelforšerjev«, ki je že davno prekoračilo delokrog svojih statuten ter s svojo neresno, od tujega kapitala podpirano propagando rušilo verski mir in rovarilo proti državnemu redu. Maribor je postal sedež tega društva v povojnem času. Prinesli so ga neki ljudje s Holandskega, odkoder so po večini pritekala tudi denarna sredstva, ki so morala biti zelo izdatna, saj je društvo razvijalo nenavadno propagandno delavnost. Pošiljalo je svoje agitatorje po vsej državi. Pred nekaj leti pa se je glavni štab društva preselil nekam v sredino države, baje v Novi Sad. Maribor pa je kljub temu še ostal ena glavnih postojank in oficilen sedež društva.

Eldorado za verske sekte

Maribor je v povojni dobi sploh nekaj eldorada za raznovrstne verske sekte. Vse sekte so si lile v državo iz inozemstva od zapadne strani preko Maribora, kjer so skušale najprej dobiti tla za nadaljnje delo. Pogoji so bili ugodni zlasti v delavskih predmestjih na desnem dravskem bregu, kjer je markizem širil versko brezbriznost. Na takih lileh najlažje uspevajo sekte in tako so se širile posebno v Studencih in v Pobrežju. V obeh teh predmestnih delih imamo še danes močne skupine spiritalistov, ki imajo v Studencih celo svoj tajni klub, v katerem se večkrat na teden shajajo ter kličejo duhove. Prišla je preko Maribora v državo tudi sekta metodistov. V Mariboru ima sekta celo svojega »škofa«. Iz Banata so se poskušali razširiti na Maribor tudi

nazarenci, ki pa niso dobili pristavev. Pač pa so se usidrali baptisti, ki imajo svoje pristase na Teznu ter adventisti.

„Bibelforšerji“ - najmočnejša sekta

Najbolj so se razširili v Mariboru »raziskovalci sv. pisma«. Nastopali so zadnje čase že precej javno, tako na pogrebi in raznih svojih verskih prireditvah. Mojstri so »Bibelforšerji« zlasti v propagandi. V Mariboru izdajajo svojo revijo »Svetonik«. Vsebinska revija je neka čudna mešanica; običajen smrtnik ima pri čitanju vtis, da pisec ni bil čisto pri zdravi pameti. Člani sekte seveda sveto verujejo vse, pa naj je še tako zmešano. Poleg tega so izdajali v Mariboru in Novem Sadu vsako leto serijo propagandnih knjig in po njihovem okusu prirojeno sv. pismo. Vse ta material so razpečavali njihovi fanatični agitatorji med ljudmi. Knjige, ki so vse zelo opremljene, so prodajali za nekaj dinarjev izvod tako, da se niso s prodajo krili niti stroški za papir. Mogoče je bilo to delati le zato, ker so dobivali velika sredstva iz inozemstva. Privržence so si pa dobivali največ med polizobraženstvom, ki živi versko brezbrizno življenje. Vseh pripadnikov v Mariboru je imela sekta nekaj sto. Največ so si jih pridobili s svojo vero, da noben člane sekte ne umrje, temveč bodo živi dočakali nebesko kraljestvo na zemlji. — Sedaj so jim organizacijo razpustili. Gotovo sekta s tem še ne bo zatrla, odvzeta pa ji je možnost, da bi naravnost na vsiljiv in javnost razburiljiv način nvrnila svojo agitacijo. In s tem je že itak obojena na propas, kar bodo vsi resni ljudje pozdravili.

Soba št. 28. - prava polit. arena

Nekdanji politični prijatelji se lasajo

Ljubljana, 30. aprila.

Soba št. 28 na okrajnem sodišču, nazvana v ljubljanskem, navadnem pravdarskem žargonu »spretizol«, je zadnji čas postala najprej torišče častnih borb zdravnikov in znanstvenikov, sedaj se je še spremenila v — politično areno. Pojavili so se v ozki sobi aktivni in penzionirani politiki in bivši ministri. Naravno, sekundirali so jim ljubljanski advokati, tudi g. dr. Dinko Puc si je za nekaj minut ogledal politično farso pred kazenskim sodnikom. Čudno! Poprej intimni politični prijatelji, navdušeni sodelavci, so si sedaj skočili v lase. Zatekli so se pred kadijo, kazenskega sodnika g. dr. Leopolda Šmalca. In zakaj? Ozadje? Nekaj, baje previsoki odvetniški stroškovnik, ki se je spremenil v »političen stroškovnik«. Pred sodnikom sta nastopila dva mlada advokata, dr. Vouk in dr. Urbane, prevzemnika pisarne dr. Marušiča, kot tožnika, dalje pa bivši minister dr. Ivan Sveglju in odvetnik dr. Štempihar, ki ju prva dva tožita zaradi prestopka zoper čast. Dr. Sveglja je zastopal dr. Aleš Stanovnik, odvetnik na Jesenicah, druga toženca pa ljubljanski odvetnik dr. Celestin Jelenc.

Razprava je bila mestoma prav temperamentna in po ozki sobi so se čuli medklici, kakor v našem parlamentu, ko se politične strasti nekoliko razgibajo. Sodnik je moral z vso svojo uradno resnostjo živahne akterije v razpravi opozoriti na dostojnost sodišča. Bili so potem nekoliko mirnejši.

Podlaga za obtožbo tvorila neka vloga, ki jo je podal dr. Štempihar v imenu svojega klijenta dr. Ivana Sveglja na ljubljansko sodišče. V tej vlogi so bili odstavki, s katerimi je bila načeta čast obeh odvetnikov-tožnikov. Obtoženo dr. Ivan Sveglju je podal primerno izjavo glede sestave vloge, zlasti, da ni dal nikakih posebnih informacij. Sodnik je nato uvedel dokazno postopanje. Zaslišal je dve priči.

Med razpravo je branilec dr. Aleš Stanovnik predložil fotografski posnetek nekega stroškovnika. Nastal je v dvorani čuden nemir. Posnetek se nanaša na neki odvetniški stroškovnik, ki ga je poslala pisarna dr. Marušiča dr. Sveglju, ki je bil takrat tudi še generalni zastopnik Canadian-Paci-

fica. Dr. Marušič, kot priča zaslišan, je pozneje priznal, da je ta fotografski posnetek identičen z originalom, ki je bil tudi predložen sodniku v pogled. Tu so postavke, ki so prav zanimive.

Načelnik v pok., g. Adolf Ribnikar, je bil zaslišan o neki spomenici, ki jo je bil izročil takratnemu ministru brez portfelja dr. Ivanu Sveglju. Spomenica je nosila naslov »Afera Kajfež«. Priča je priznal, da je ministru izročil neko »Pro memorio«, ki je bila brez podpisa, pisana na 4 listih, toda samo na eni strani. V tej spomenici, kakor trdi obramba, je bila pritožba, da si je takratni odvetnik dr. Drago Marušič v zadevi Kajfež zaračunal velik ekspanzar. Zaradi te spomenice se je dr. Marušič odločil, da vloži proti g. Ribnikarju tožbo zaradi žaljenja časti. O vsebini spomenice pa je dr. Marušiča informiral minister brez portfelja, takratni njegov intimni politični prijatelj g. dr. Sveglju. G. Ribnikar je pred sodnikom izjavil med drugim:

»Ko je g. dr. Marušič postal ban, se je situacija spremenila. Sporazumeli smo se, da sestavimo arbitražo, ki sta jo tvorila dr. Novak (senator) in dr. Ivan Modic (takrat obč. svetnik). Ta dva sta pregledala vse spise in na podlagi informacij razsodnikov sem podal izjavo, s katero sem dal zadoščenje dr. Marušiču v pogledu zadeve Kajfež. Na vprašanje sodnika, če si o tem kaj zapisal, je dr. Jelenc proti priči pripomnil: »Verjetno, da nisi nič pisal, posebno v tem primeru ne.« Priča g. Ribnikar ironično: »Dosti ne pišem.«

Priča dr. Marušič je sodniku mirno in obširno pojasnjeval svoje politično in prijateljsko razmerje do dr. Sveglja. Vršil je za njega mnoga pravna posredovanja, privatnega značaja pri družbi Canadian-Pacific. Uspešno mu je, da je dobil toženi dr. Sveglju od družbe 4000 funtov sterlingov odpravnine. Sodnik: »To ne spada v okvir razprave! Pojasnil je priča tudi zadevo Kajfež. V razgovoru z ministrom je bil od tega obveščen v tem smislu, da mora tožiti g. Ribnikarja, ker je v izročeni spomenici rečeno, da je priča v zadevi Kajfež postopal »nefaire« glede stroškovnika.

Po zaslišanju je sodnik odredil, da se zaslišajo še druge priče in pribavijo razni spisi ter je zato razpravo preložil na nedoločen čas.

Naša reprezentanca proti Romuniji

Belgrad, 30. aprila. m. Včerajšnja nogometna tekma, ki se je odigrala med našim poskusnim državnim moštvom in moštvom dunajskega Hako-aha, je končala z visoko izgubo za goste. Končni rezultat 5:0 (3:0) pomeni namreč za goste zelo običen poraz.

V naši poskusni državni reprezentanci, ki bo začetkom maja nastopila proti romunski državni reprezentanci za pokal kralja Karola, so bili: Glazer, Hügl, Beloševič, Arsenijević, Gajer, Vujadinović (Paunović), Glišović, Vujadinović, Marjanović, Tomašević (Lojančič in Sekulič). Gole so dali: Vujadinović, Sekulič, Tomašević, Marjanović, Lojančič.

Po tekmi je zvezni kapetan Simić izjavil časnikarjem, da je s tekmo popolnoma zadovoljen in da je morala tekma gotovo zadovoljiti tudi tiste funkcionarje pri zvezi, ki so bili najbolj proti setavi takega moštva, kakor sem ga sestavil že v svojem prvem predlogu in kakor je danes igralo.

Tudi gostje so igrali odlično, dasi so bili nekoliko utrujeni. Sploh je bila igra na višku in fair. Od naših so posebno zadovoljili Glazer, oba branilca, Arsenijević, Gajer in Vujadinović.

Na predlog zveznega kapetana Simića je Jugoslovanska nogometna zveza sinoči takoj po omenjeni tekmi deloma določila že državni tim in sicer: Glazer, Hügl, Beloševič, Arsenijević, Gajer, Lechner, Tirnanič, Vujadinović, Marjanović, Tomašević, Glišović. Kot rezervi sta dosedaj imenovana samo Jakšić in Sekulič. Branilce in krilce bodo določili pozneje.

Štávka v tovarni „Tivar“

Varaždin, 30. aprila. m. Zaradi spora, ki je nastal med delavstvom in vodstvom znane tovarne TIVAR (Tekstilna Industrija VARaždin), je okoli 2300 delavcev zapustilo včeraj popoldne delo, ker pogajanja med predstavniki delavstva in predstavniki tovarne niso rodila nobenih uspehov. Dočim so vsi delavci zapustili svoja mesta, so ostali v posameznih oddelkih tovarne le čuvaši, ki pazijo, da ne bi kak stavek kaz prišel na delo.

Belgrad, 30. aprila. S sklepom ministrstva za pošte je otvoren telefonski promet med Jesenicami na Gorenjskem in vsemi mesti v Romuniji. Takšna enota običajnega razgovora znaša 5.40 zl. fr., ne računajoč romunskega takso, ki je odvisna od kraja, s katerim se govori. Razgovori se lahko vrše od 1. maja naprej.

Ban dr. Natlačen v šmarskem okraju

Šmarje pri Jelšah, 30. aprila.

Včeraj je prisel v naš srez ban dr. Marko Natlačen, ki je na službeni poti po tukajšnjih okrajih. Na meji okraja je bana pričakoval sreski načelnik g. Mareš, banski svetnik g. Zorenč in predsednik sreske organizacije JRZ dr. Ogrizek. Poleg teh oficijelnih predstavnikov pa se je zbrala k sprejemu nepregledna množica kolezarjev in konjenikov, ki so bana navdušeno pozdravljali. Dobrodoščilo mu je izrekel najprej sreski načelnik g. Mareš, za njim pa predsednik sreske organizacije JRZ g. dr. Ogrizek. Spremljan od kolezarjev in konjenikov, se je nato g. ban podal v srez. Večji sprejem je bil v Stopercu, kjer je bana pozdravil g. Vrabčič st. in domači gospod župnik. Vaščani in okoličani pa so izrabili priliko, ter izročili g. banu več prošelj, v katerih prosijo posebno za zboljšanje cest ter za ureditev drugih krajevskih potreb.

Od tu se je g. ban napotil v Rogatec, kjer je bil istotako lep in navdušen sprejem. Pozdravili so g. bana domači župan in predstavniki krajevnih oblasti. Od tod se je podal g. ban s svojim spremstvom proti Rogoški Slatini. Ze pred Rogoško Slatino so čakali bana konjeniki in kolezarji, ki so nato v daljšem sprevodu spremili bana v Rogoško Slatino. Tu je bil prav triumfalen sprejem z godbo na čelu.

Ban je bil spričo takih sprejemov vidno ginjen in se je povsod za tople pozdrave iskreno zahvaljeval. V Rogoški Slatini je bila g. banu zvečer prirejena podoknica, ki so jo lepo pripravili in izvedli domači gasilci in pevci. Njim se je g. ban zahvalil z okna.

Danes zjutraj se je napotil g. ban na sedež sresa, t. j. v Šmarje pri Jelšah. Tudi tukaj je bil sprejem nad vse veličasten. Na sreskem načelstvu so g. bana pozdravili poleg sreskega načelnika tudi še predsednik JRZ dr. Ogrizek, banski svetnik Zorenč in podpredsednik JRZ g. Turk.

Ko se je g. ban za sprejem zahvalil, je v poslopju sreskega načelstva začel sprejemati številne deputacije, ki z velikim zaupanjem prihajajo k g. banu z raznimi prošnjami. Ljudje so namreč prepričani, da bo g. ban storil vse, da v teh težkih razmerah ljudstvu pomaga, kar mu pomagati more.

Belgrad, 30. aprila. m. Na včerajšnji seji tukajšnje filozofske fakultete je bil izvoljen za izrednega profesorja botanike dr. Stevan Jakovljevič, vseučiliški docent.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 30. aprila: Katarina.

Jutri, petek, 1. maja: Filip in Jakob.

Lekarne: Nočno službo imajo: mr. Leustek, Resljeva cesta 1, mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič.

Kaj bo danes

Društvena soba pri Sv. Jakobu: ob četrtno na devet redni sestanek fantovskega krožka.

Društvena soba pri Sv. Petru: ob 8 referirčen večer fantovskega odseka.

Zbirke vseh oddelkov Narodnega muzeja bodo od prihodnje nedelje (3. maja) dalje odprte vsako nedeljo od 10—12 dopoldne za splošen brezplačen posest. Občinstvu je na razpolago tiskani vodnik in tolažba za zbirke, kjer so razstavljene razen tega tudi nekatere najnovejši pridobitve (n. pr. Grebenčeva kolekcija domače obrtnosti, srednjeveška slikana okna, tkz. devinski kapiteljski vrh iz leta 1591 z emajlo slika, vitrina z jugoslovansko numizmatiko, lužičkosrbska in belokranjska narodna noša, več predmetov ljudske pa tudi umetne platiče iz raznih razdobj, prazgodovinska situla s torečito okrašenim pokrovom, edinstven hallstattski oklep z mečem in drugim posojem, izbor iz Mecklenburske arheološke zbirke, izumrla barška fauna, jadranska fauna, biološka skupina os i. t. d.

Zorko Prelovce obhaja svoj 25 letni jubilej kot dirigent Ljubljanskega Zvona. V proslavo tega dogodka mu priredijo Zvonasti koncert, na katerem se bodo izvajala izključno iz njegova dela. Vstopnice v knjižarni Glasbene Matice.

Recitacijski večer v Ljubljani. Na predvečer desete obletnice smrti pesnika Srečka Kosovel dne 26. maja t. l. priredi Slavistični klub v dramskem gledališču recitacijski večer sodobne slovenske lirike, ki bo posvečen pesnikovu spominu in na katerem bodo brali iz svojih del vsi najvidnejši predstavniki povojne slovenske poezije. Opozarjamo kulturno javnost že sedaj na to edinstveno prirediteljo, da se ozirajo na datum. — Slavistični klub v Ljubljani.

Vzgojni pomen psihoanalize. Pedagoški klub ljubljanske univerze priredi ob osemdesetletnici S. Freuda, početnika psihoanalize, jutri, v petek, dne 1. maja ob 18 v mineraloški predavalnici univerze predavanje »Psihoanaliza in vzgoja«. Predava stud. phil. St. Kociper. Vabljeni vsi, ki se zanimajo za sodobno vzgojo, zlasti matere. Vstop prost.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

DRAMA

Začetek ob 20 uri.

Četrtek, 30. aprila: »Prva legija«. Red Četrtek.

OPERA

Začetek ob 20 uri.

Četrtek, 30. aprila: zaprto.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 30. aprila: 12. Naša pesem, naša glasba (plošče) 12.45 Vremenska napoved, poročila 13. Napoved časa, objava sporeda, obvestila, 13.15 Baletna godba (plošče). 14. Vremenska poročila, borzni tečaji, 18. Lahka glasba (Radijski orkester) 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarik). 19. Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda, obvestila, 19.30. Načrt: Sokolsko predavanje (iz Belgrada). 20. Večer romantične glasbe: Schubert — Chopin. Sodelujejo: g. Antje Carmen, ga. Stefanija Vuk — Frankovska, g. prof. Marjan Lipovšek in Radijski orkester. 22. Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda, 22.15 Narodne pesmi (Famije na vasi).

Drugi programi

Četrtek, 30. aprila: Belgrad 1.: 20. Simfonični koncert orkestra kraljeve garde. 22. Tamburice. — Belgrad 11.: 8. Salonski kvintet. 14. Dr. Novakovo predavanje o Zrinjskem in Frankopanu. 22.20 Plesna glasba. — Zagreb: 20. Tamburški orkester. 20.30. Maja Strozzi poje. 21. Koncert orkestra transvajskih namočencev. 22.15 Narodne pesmi. — Dunaj: 20.10. Vojaška godba. 20.40. Braunova. — Indijska pravljica. 22.10. Zabavni koncert. 24. Plesna glasba. — Budimpešta: 19.10. Japonski večer. 19.45. Polje. 20.35. Fantastična glasba. 22.20. Olganska glasba. 23.20. Plesne plošče. — Prst-Milan: 20.35. Simfonični koncert. 22.15. Igra, nato plesna glasba. — Rim-Bari: 17. Sofoklejev »Edip v Koloni« (Pizozijeva glasba). — prenos iz grškega gledališča v Sirakuzah. 20.35. Pomobilizirana opera »La Gioconda«. — Praga: 19.15. Prvomajska proslava. 19.40. Novakova balade. 20.15. Čapkovna igra »Razbojnik«. 22.15. Vojaška godba. — Bratislava: 20.30. Salonski orkester. 21. Ruske cerkvene pesmi. 21.15. Marteanjev godalni kvartet. — Varšava: 20. Lahka glasba. 21. Igra. 21.35. Poljske narodne. 22. Plošče. — Berlin-Hamburg-Bratislava-Lipsko-Frankfurt: 20.10. Plesni večer. — Königsberg-Stuttgart-Monakov: 20.10. Mozartov »Rekvijem«. — Köln: 20.10. Uvod v prvomajsko proslavo. — Beromünster: 20.10. 21.10. Mozartova 20. Simfonijska. 21.30. Sodobna švicarska glasba.

Naval privatistov

Ljubljana, 30. aprila.

Od jutri, t. j. 1. maja naprej bodo sprejemala ravnateljstva srednjih šol prošnje privatistov za polaganje privatnih izpitov na srednjih šolah. Dosedaj je povpraševalo pri ravnateljstvih in profesorjih toliko kandidatov, da je pričakovati rekordnega navala dijakov-privatistov. Mnogi so hoteli vložiti prošnje že pred pričetkom roka za vlaganje, vendar so nekatera ravnateljstva sprejemanje prošnje pred prvim majem odklonila.

Kakor vse kaže, so med kandidati za privatne izpite ljudje vseh mogočih stanov in starosti. Prevladujejo nižji uradniki, ki imajo je šolska kvalifikacija potrebna pri napredovanju v službi; mnogo pa je tudi dijakov, ki so tekom leta izstopili iz šol in hočejo sedaj položiti izpite kot privatisti. Tudi je med njimi mnogo takih, ki hočejo nadoknaditi, kar so svoječasno zamudili. V splošnem pa prevladujejo med privatisti moški.

Pogoji za polaganje privatnih izpitov so iz leta v leto težji, izpiti sami pa se zaradi navala privatistov tudi v strogošolnosti. Profesorji imajo proti koncu leta že s svojimi rednimi učenci ogromno posla. K vsemu temu pa pride še izpraševanje pri privatnih izpiti. Ker morajo profesorji v izpiznih komisijah privatistov delati izven svojih predpisanih in plačanih ur, bi bilo pravično, da dobe to delo tudi plačano in to bodisi s strani privatistov, ki bi gotovo radi žrtvovali tiste stroške, ker bi vedeli, da profesorjem ne povzročajo neplačane dela, bodisi s strani državne uprave. Trditve, da so profesorji plačani itak mesečno, ni pravična, ker so tudi drugi državni uradniki plačani mesečno, a kljub temu sprejemajo za komisijaska dela posebne dnevnice. V tem oziru velja za profesorje popolnoma izjemno in za nje v primeri z ostalim uradništvom krivično stališče.

79 narodov igra nogomet

50 držav v FIF-i, — 29 izven

Prvi začetki nogometne igre segajo še v sivo davnino nazaj in ni mogoče točno ugotoviti, kdaj so v prošlosti prvi igrali, danes tako poznano igr. Kot rojstno domovino nogometa smemo najbrže tudi imenovati Anglijo, čeprav trdijo nekateri zgodovinarji, da so na laponskem poznali nogomet že davno prej. Točne predpise nogometne igre so pa skoraj gotovo poslali šele z ustanovitvijo angleške nogometne zveze leta 1863, ki so bili prav gotovo merodajni tudi za nadaljnji razvoj. V drugih angleških deželah pa so začeli igrati z usneno okroglo žogo — kot so jo imenovali — šele mnogo kasneje. Na Škotskem šele leta 1873, torej celih 10 let kasneje; na Irskem komaj leta 1880. Anglija je bila učitelj za celo Srednjo Evropo. Nogomet so prinesli najprej v Nemčijo, in sicer mornarji, študentje in trgovci leta 1885. Ta letnica zaznamuje tudi ustanovitev prvega nogometnega kluba v Nemčiji. Za Nemčijo sta prišli Danska in Holandska 4 leta kasneje; ostale evropske države pa so bile še mnogo počasnejše. Igra se je udomačila zlasti v poslednjih dveh deželah, ki sta kmalu in dolgo časa prednjačili pred Nemčijo.

V izven-evropskih deželah so pričeli z nogometom v Novi Zelandiji, leta 1892 pa Angleška Indija in Južna Afrika. Prav iz tega se vidi velik vpliv Anglije na razširitev nogometne igre; tudi drugi, čeprav manjši angleški dominijoni, so kmalu privzeli to zabavno igr in jo močno razvili.

Leta 1895 so začeli igrati Belgijci in Svcariji, leta 1898 Italijani, leta 1901 pa Madjari. Za Madjare je letnica 1901 oficialna ustanovitev nogometne zveze, vendar so že Madjari nekaj let prej vabili nogometna moštva, seveda pod celo enostavnimi razmerami, kar dokazuje da, im je bila nogometna igra poznana že mnogo prej. V Avstriji so nastali prvi klubi leta 1894, tudi močno pod angleškim vplivom, saj je bil ravno Anglež Nicholson oni, ki je prvi kazal umetnost nogometa Dunajčanom. Še danes nosi znani dunajski klub Nicholson ime po tem prvem angleškem trenerju. Nogometna zveza v Avstriji je pa bila ustanovljena šele leta 1905.

Počasnejši so bili severni narodi. Tako so začeli z nogometom Norvežani 1902, Švedi 1904, Finci pa 1907. Njim je sledil evropski zahod: Francija leta 1908, Portugalska 1909. V obeh deželah se je pa igra zelo razvila. Danes pa igra nogomet 79 držav, kar dokazuje, kako zelo se je razvila nogometna igra in kako vabljiva je postala.

Cesta Medno-Medvode

brez medenskega klanca

Ljubljana, 30. aprila.

Znani medenski klanec ima že svojo zgodovino. Kadar koli se je na klanec ali na ozkem in paragrafsko zavitem cestišču na mostu poleg gosline sušterič zgodila kakšna prometna nesreča — in teh razmeroma ni bilo malo — vedno se je znova dvignil krik, naj se ta del ceste osposobi za normalen promet, kakor ga zahtevajo današnje razmere.

Načrt, da se strasira nov del ceste, ki naj se odcepi od dosedanje ceste takoj, ko se začne vzpon in nato zavoj, je že star. Bilo pa je ogromno ceremonij, preden se je pristopilo k dejanskemu uresničenju načrta.

Po taki predhodovini so končno začela ob medenskem klanecu dela za novi del ceste, ki se odcepi od stare takoj, ko se začne vzpon za Cirmanovo goslinjo. Nato vodi nova cesta po števno proti železniškemu tiru, ki ga končno doseže in preko tira. Ne bodo pa tu običajne rampe, marveč bodo postavili preko tira most, kar bo zlasti dobrodošlo avtomobilistom. Saj se vidi pri vseh rampah, kako taka križišča motijo zlasti avtomobilski promet. Kmalu za tem mostom bo nov most, ki bo vodil preko potoka Mavlošce. V ravni črti bo šla nato cesta proti Medvodam in bo dosegla dosedanje cesto tik pred Medvodami.

Novi del ceste bo dolg okrog 1700 m. Dela izvršuje tvrdka Dedek, ki so ji bila dana v izvršitev dela kot najugodnejšemu ponudniku. Na terenu je zelo živahno in napredujejo dela zelo naglo. Dosedaj je odstranjen vrhni del zemlje in bodo v kratkem začeli graditi kamniti temelj ce-

stisča. Zemljo, ki jo odkopavajo, navažajo na me — kjer bo cesta izpeljana preko novega mostu čez železniški tir. Svet je namreč od bližnje železniškega tira dovolj visok, nedaleč pred tirom pa pade in bo treba tam svet zasuti, v kolikor tam ne bodo postavljene betonski oporniki.

Novi del ceste, ki pusti zloglasni medenski klanec na levi strani (računano v smeri Ljubljana proti Medvodam), bo gotov predvidoma do srede jeseni. Kljub temu, da se dela izvršujejo precej daleč iz mesta, opazuje dela vedno dovolj ljudi, ki z zanimanjem gledajo, kako gre posel hitro od rok. Največ pa je med opazovalci brezposelnih, ki čakajo na priliko, da se jim morda le nasmešne sreča in da sprejmejo katerega izmed njih na delo...

Angleški vpliv v nogometu se je zlasti pokazal v angleških dominijonih in kolonijah kot so: Barbados, Bermuda, Angleška Guayana, Kanada, Nova Zelandija, Avstralija, Angleška Indija, Južna Afrika in še druge, ki tudi ne pripadajo FIF-i, čeprav je nogometna igra v teh krajih postala skoraj narodni sport in je bila udomačena že prej kot v evropskih državah.

Kakšen večji razvoj FIF-e si moremo komaj zamisljati, kajti ostalih 29 držav, ki so izven te mednarodne nogometne zveze, ne moremo računati iz najrazličnejših razlogov. V nekaterih teh držav je nogomet kljub vsemu še zelo slabo razvit. Tako na pr. ima Venezuela komaj 9 klubov, Hongkong, Singaj in še nekaj drugih pa komaj malo več. Zelo bi bilo želeli, da bi se FIF-i pridružile tudi vse države okraj luže, kar bi imelo za izvedbo nogometnega prvenstva prav gotovo velik pomen. Po razmerah pa izgleda, da bo FIF-a ostala le bolj evropska stvar.

Maribor

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 30. aprila ob 20. uri: »Direktor Čampa«.

Red A.

Petek, 1. maja: Zaprto.

Sobota, 2. maja ob 20. uri: »Ples v Savoyu«. Go-

stuje Erika Družovičeva.

Priključena članica zagrebske opere Erika Družovičeva, mariborska rojakinja, gostuje v partiji Madeleine v opereti »Ples v Savoyu« v soboto 2. maja ob 20. Gostovanja je odlične pevke in igralko so vselej napolnili mariborsko gledališče ter bo gotovo tudi v soboto hiša popolnoma zasedena. Zato rezervirajte vstopnice! (Tel. 23-82.)

Premiera »Tujega deteta« bo v teku prihodnjega tedna. To delo sovjetskega pisatelja Skvarkina pomeni najmočnejši uspeh sodobne veseligrice ter ga igrajo pred vedno nabito polnimi hišami. »Tuje dete« je pisano z redko in blestečo duhovitostjo ter z vedrim in pristno ruskim humorjem. Vsekakor bo delo dostojen zaključek letošnje dramske sezone.

Mladina franciskanske župnije vprizori v nedeljo 3. maja v Mladinskem domu ob pol 17 žaloigro »Kapelica na Smarni gori«.

Klub železničarjev JRZ ima v soboto ob 7 zv. sestanek v običajnih prostorih.

Študenti, člani Prosvetnega društva, prireditelji v nedeljo izlet v Studenice pri Poljčanah.

Ljudski oder. Drevi ob 20 obvezen sestanek na odru. Po sestanku vaja za igro »Dva apostola«.

Ljudska univerza v Studencih. Danes ob pol 20 predava Rupert Lindner »Cudeži narave — izlet v pravadnino«.

Otroške šmarnice se bodo tudi letos vršile v franciskanski bazilki, in sicer vsak dan ob 18.

Ukraden šivalni stroj

Sv. Trojica v Slov. gor. 29. aprila.

Preteklo soboto so neznanzi napravili pri čevljarjem mojstru Francu Nakrepu iz Zg. Porčiča pri Sv. Trojici nenapovedan obisk. Bili so tatovi, ki so imeli prav nenavadne potrebe. Odnesli so Nakrepu njegov čevljarški šivalni stroj, z njim vred pa tudi vso zalogo usnja, skoro vso obleko in šest parov izgotovljenih čevljev. Tatovi so oškodovanju s tem napravili veliko škro, ker so mu pač odnesli stvari, brez katerih ne more izvrševati svojega poklica in je zaradi tega škoda občutna. Orožniki so takoj začeli zasledovati tatove in so jim baje že na sledu.

Trbovlje

Trbovlje, 29. aprila.

Teško pričakovanje. Deputacija, ki je odšla v nedeljo v Belgrad, da ponovno posreduje za večjo oddajo premoga, je dosedaj obiskala: ministre dr. Korošca, dr. Kreka, bila je pri glavnem ravnatelju drž. železnice Naumoviču in vojnom ministru armadnem generalu Mariču ter ministru dvora Antiču. Rudarji težko pričakujejo, kakšen uspeh bo imela ta deputacija, ki je poslana od vsega rudarskega delavstva, da predoči merodajnim gospodom obupno stanje delavstva.

V časopisu čitamo, da so vsi gg. obljubili svojo pomoč za rešitev tega važnega življenjskega problema rudarjev naše banovine. Pa to je bilo obljubeno tudi prvi deputaciji, ki se je mudila pred meseci v Belgradu.

Same obljube pa rudarjev ne bodo nasitile, pač pa bo treba tudi čistejš, ki bodo ta problem enkrat dokončno rešila, saj je navezano nanj nad 20.000 življenj v Sloveniji.

Kje je vzrok? TPD je izjavila, da je od sedanjega odjema zgubila pri drž. železnica približno 2000 ton mesečno. Po izjavi g. ministra Kreka pa družba dosedaj še niti tona ni izgubila od odjema, ki ga je imela lansko leto. TPD tudi izjavlja, da radi tega ne more mesečno več obratovati kot 11 delavnikov, dočim je v lanskem letu točasno z istim odjemom obratovala še 14 delavnikov mesečno. Tako; kje je sedaj vzrok?

Prerok v Mostarju

Pred nekaj dnevi se je pojavil v Mostarju neki neznanec z dolgo črno brado, ki se je na kolezu vozil po mestu in raznašal neka pisma v rumenih kuvertah. Čeprav so vsi meščani mislili, da gre le za reklamne letake kake trgovske trgovke, so vseno odpirali le kuverte in zaskrbljenih obrazov odlagali skrivnostna pisma. Pisma so bila pisana z nerodno roko in so svarila pregrešni svet, naj se pokasa in spokori hitro, dokler je še čas. Svet je zabredel dandanašnji čas v tako duševno stisko, da mu ne pomaga drugega, kakor da se odvrne od današnjega življenja in se zateče k Bogu. Pismo se je preroko zaključilo z grožnjo, da je že pripravljena božja kazen za tiste, ki ne bi poslušali tega poslednjega svarilnega opomina. Nato se je novi prerok še podpisal.

Pozneje so dognali, da je pisec tega svarila neki verski zanesenjak, kmet iz bližnje okolice, vendar je svoj uspeh zabeležil v tem, da so se ljudje, ki so brali pismo, s skrbjo spogledovali in premišljevali o koncu svojega življenja. Prišlo se jih je prepričanje, da je to opomin, ki ga je treba razumeti kot oznanilo bližajočega se propada sveta.

62 jih je obtoženih ene smrti

Pred sodiščem v Beranah v Črni gori se je pred dnevi pričel proces, pred katerega je bilo privedenih nenavadno veliko število obtožencev. Na zatožno klop je namreč sedlo 44 fantov, 14 deklet in 4 fantiči. Torej skupno 62 obtožencev, ki se morajo vsi zagovarjati zaradi umora nekega žandarja. Tudi med dekleti so tri, ki so mlajše, kakor 18 let.

Na dan pravoslavnega božiča se je pri kmetu Neradoviću zbralo preko sto mladih ljudi, sam mladi svet, ki so vsi proslavljali božič. Nenadno pa se je pojavila pred hišo žandarska patrula, ki je bila na svojem običajnem obhodu. Neki fant, ki je žandarje prvi opazil, je prišel med zbrano mladino in zakričal, da prihajajo žandarji. Vseh se je kar nanadno in kar sam od sebe polastil silen strah, začeli v strumah dreti skozi vrata in od tam vsevpok po polju na svoje domove. Vendar se je pa ta čas brez kakih preprirov skupina mladeničev lotila žandarja, vodje patrula, in ga začela mikastiti. Ko je prišlo ojačenje, so našli vodjo patrula tepenega v mlaki krvi. V bolnišnici je naslednji dan podlegel ranam. Državni pravdnik zadeve ni mogel razčistiti in je moral dati pred sodišče prvesti tako veliko število obtožencev. Proces bo zelo zamotan, ne samo, ker je toliko obtožencev, temveč tudi zato, ker doslej pravih storilcev med njimi še niso dognali.

Andergaški cerkveni ropar - blaznež

Ljubljana, 30. aprila.

Mali kazenski senat je danes ob 9.30 nadaljeval dne 28. febr. prekinjeno razpravo proti 62-letnemu Lojzetu Pihlerju, po poklicu dimnikarju, doma od Sv. Petra pri Mariboru. Svojo karijero kot cerkven tat je pričel že leta 1891. Enkrat je bil zaradi takih tatvin obsojen na 5 in drugič na 8 let. Ponoči 3. jan. se je splazil v romarsko cerkev v Andergasu pri Veleovem in oropal kip Matere božje raznih dragocenosti, zlatnine in srebrnine v vrednosti 4000 Din. Tamošnje prebivalstvo je ta rop močno razburil.

Andergaška ali bolje veleovska cerkev slovi daleč naokrog po Gorenjskem, Stajerskem, Dolenjskem in tudi Notranjskem, kot velika romarska cerkev. Stara je že nad 600 let. Je pri nas najlepša in najznamenitejša cerkev. — Pri prvi razpravi 28. febr. je Pihler tako naslopal pred malim senatom, da so dobili vsi vtis o nenormalnem,

nekoliko blaznem človeku. Psihiatra sta preiskovala njegovo duševno stanje.

Državni tožilec g. Branko Goslar je umaknil obtožnico in predlagal, da se proti Pihlerju postopa v smislu § 110 k. z., ker sta zdravnik psihiatra izjavila, da je Pihler duševno bolan, zato kazensko za svoje dejanje neodgovoren. Državni tožilec je predlagal, da se Pihler odda v zavarovalni in očevalni zavod v Lepoglavo. Današnja razprava je bila kratka. Predsednik senata je prečital poročila psihiatrov o duševnem stanju Pihlerja. Naposled je bil sprejet predlog, da se odda Pihler v omenjeni zavod. Proti temu se je Pihler upiral, kajti rajeji presedi leta in leta v mariborski kaznilnici, ker so boljši »kolegi«.

»Oh, prav zares, kakšen bedak sem bil tedaj, ko sem se oženil!« potoži razočarani možek.

»Imaš prav, toda upala sem, da te bom izpametovala,« ga zavrne žena.

Čudna pota dovtipov

Dovtip, šala, »vic«, ali kakor že ta duhovni stvar imenujemo, je zadeva, ki je njeno poreklo in izvor docela nejasno. Težko srečamo človeka, ki bi nam dejal: »Tega sem pa jaz pogruntal«. Vsak dovtip, ki ga slišimo, je nekdo nekomu povedal, človek, ki ga pripoveduje nam, ga je slišal od tega in tega. Rojstvo dovtipa pa je najbolj dvomljiva zadeva, podobna rojstvu narodne pesmi.

Na podlagi dovtipa bi lahko napisali celo razvojno in kulturno zgodovino posameznega naroda ali stanu. V dovtipu lahko proučujemo značaj ljudstev, psihologijo meščanstva. Čas, v katerem živimo, je posebno pripraven za proučevanje izvora dovtipa in za vse drugo, kar je z njim v zvezi. Evropa se danes se zdela ne nahaja v stanju, ki bi dovoljevalo nebrzdani smeh in razposajeno šalo. Čas, v katerem živimo, je tako trapez in tako nemogoč da se človeku zdi, da se v vsej tej zmedbi niti z dovtipom ne more doživeti.

V zvezi s tem je zanimivo opazovati, kako se zaradi časa spreminja dovtip. Treba je samo gledati humoristične koticke v listih, treba je gledati komične filme in gledališke predstave. Človek pri tem ugotovi, da postaja dovtip vsebolj surov, prav tako, kakor postaja vsebolj surov današnji čas. Včasih se je dovtip rodil iz veselja nad življenjem, zdaj pa se poraja iz strupene škodoželjnosti, iz zagrenjenosti in iz sovraštva. Vsi hodimo zdaj v šolo zlobnosti. Najboljša šola za to so pa časopisi.

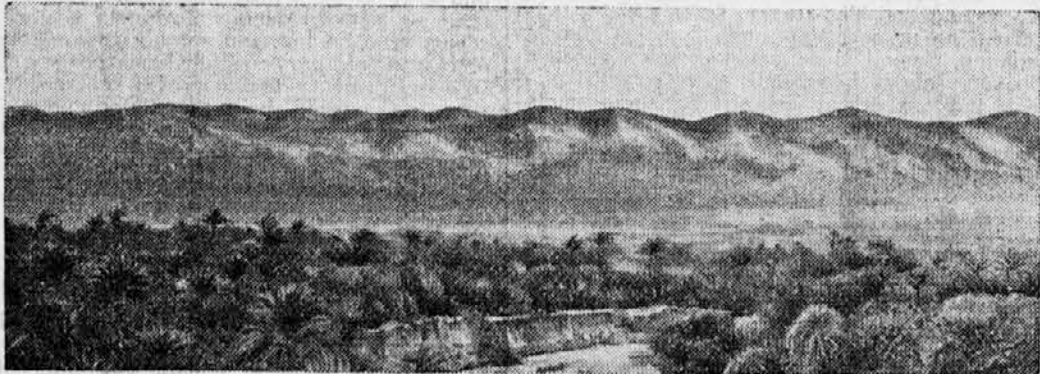
V šaljivih listih, ki so tako glede svojega izvora in smeri, kakor glede svojih vrelcev nad vse nedolžni, ne nahajamo danes drugega, kakor smešno kroniko samih nesreč: ljudje padajo v prepad, avtomobili jih razkosavajo, s padali se mečejo iz avionov itd. Prejšnji čas tega ni bilo. Kvečjemu je dovtip vseboval rahel namig na nesrečo. Zdaj pa se norčujejo iz najhujše katastrofe same. Največja nesreča, iz katere so se včasih ljudje upali norčevati, je bila, če je koga ugriznil pes. Pred 25 leti je kot okrutna šala veljala slika,

dan za dnevno dovtip, kakor je naslednji: »Tukaj počiva John Smith iz Alabame. Prižgal si je vžigalico, da bi videl, če ima še kaj bencina v tanku. Bencin je bil še notri. Starost: 53 let...«

Tudi ta humor ni zrasel kar čez noč. Ima svojo zgodovino, toda v Ameriki ni nobena zgodovina in nobena tradicija zelo stara in sega le malo let nazaj. Zgodovina ameriškega humorja sega do Marka Twaina, očeta ameriškega humorja in satire.

Ta je v uredniškem koticu svojega lista odgovoril nekemu »pesniku«, ki mu je poslal bedasto pesem z naslovom »Zakaj živim?« odgovoril: »Zato, ker ste k sreči poslali pesem po pošti.« Taka šala se porodi iz neomejene vere v to, da človeka ves svet razume. Take vrste šaljevec je bil tudi drugi Amerikanec O'Henry, ki pripoveduje takole: »Vprašal sem boksarja, ali bi se ne mogel izraziti malo vljudneje. Ko sem tri tedne potem zapustil bolnišnico...«

Amerikanci so razvoj svoje šaljivosti v tem smislu nadaljevali, pri njih se ta robata šaljivost, ki meji ponekod na surovost še da nekako razlagati z ozirom na težko preteklost njihovih prednikov, ki so osvajači Ameriko v neprestanih bojih v večni bližini pokopališč in grobov. Od tu tudi izvira njihova odrezanost, njihovo povečevanje surove moči, ker jim pač manjka večjih duševnih dobrin in pa, ker teh dobrin sploh ne znajo ceniti. Amerikanci so narod otrok, ki se iz same škodoželjnosti reži za vsako malenkost. Zato so tudi ameriške burke in ameriški komični filmi sestavljeni in skrpani iz najbolj bedastih pretepov. Zato ima ta Stan Laurel in Oliver Hardy, debeli in suhi idioti, s svojimi primitivnimi bedarijami toliko uspeha, čeprav so največji dovtipi v njihovih filmih listi, ki se končujejo s težkimi udarci po glavah. Njun humor sestavljajo nadalje dimmiki, v katere padajo, prepadajo, premikajoče se stene, eksplozije itd. Nobenega dvoma ni, da postaja humor čisto prijemljiv, materialen, gledalca ali poslušalca ne požga več nobena druga stvar, kakor električni tok.

Inaji, kjer se godi naš podli stek: Gorovje Atlas v Maroku.

ki je kazala, kako pade kmet s kozolca na tla in pravi, potem: »Hopla, kmalu bi bil malo spodrsnil!«

V današnjih šaljivih risbah pa se junakom spodsava tako, da obleže na dnu razmeharjen in razbiti. In ljudje se smejejo... Včasih smo videli v šaljivih listih samo obvezane otekle študentovske glave in smo udarce mislili pod njimi. Danes pa vam brivec iz navadne človeške raztresenosti gladko odreže glavo, kakor smo pred nedavnimi videli na neki italijanski šaljivi risbi.

Po listih kar mrgoli »smrtno nevarnih« šal, ki se zadržno iztečejo s smrtno. Če smo včasih videli v risbah šaleh samo mrliške poteze na obrazih, nam zdaj servirajo cel pogreb z mrličem vred. In to naj učinkuje šaljivo in osvežujoče! Kakor ves povojni čas smrdi po vojski in smrti, tako grebejo tudi šaljivi listi po grobovih, ki jih ljudje kopljejo drug drugemu. Sprehod po svetu današnjega dovtipa, ni nič drugega, kakor sprehod po kabinu spačenih grozot.

Smrt v dovtipu

Moderna humoristična žurnalistika nam umiranje in smrti hoče predstaviti kot lahko in zabavno zadevo. Kakor je to strašno in nečloveško, se vendar ne smemo čuditi, saj živimo v času, ko postaja vsa resničnost okrog nas fantastična. Danes se ameriške oblasti brez sihernega pomisleka in brez groze igrajo z glavo obsojenega Hauptmana.

Iz Amerike tudi prihaja ta težnja k skaženosti, k spačenemu smehu, prihaja prijemljivi humor in otipljiva šala, dostopna najbolj zabitemu in najbolj zaostalemu človeku. Iz Amerike dobivamo

Ta humor bi lahko imenovali boksarski humor. To je humor fiske vrste, ki ali drugega surovo tolče, ali pa sam možalo sprejema udarce, kakor to zahteva možalo športna igra. Po eni strani je v tem ameriškem smehu športna možatost, po drugi pa veliko otročjega, saj vemo, da je že filozof Nietzsche dejal, da je v vsakem pravem moškem otrok, ki se hoče igrati.

Ta ameriški otrok se igra z železnimi bati, gumijevkami, revolverji, avtomobili, z elektriko. Tiste reči, ki sestavljajo njegovo življenje, sestavljajo tudi njegov humor.

Kaka razlika je med posameznimi narodi in med njihovo duševnostjo, si moremo najbolj predstavliti, če vzamemo kak ameriški humoristični list in ga primerja s francoskim. V ameriškem vidimo avtomobile, francoskem ženske, v ameriškem železo in jeklo, tam svilo in obleke. Tu velikomno železnico, tam pogrnjeno mizo, tu nebotičnike, tam miriš.

Morda je ta ameriški humor robat in surov zaradi tega, ker niso Amerikanci poženščeni in razuzdani narod. Te vrste humor si uhrja pot tudi v Evropo, zlasti v Nemčijo, kjer se kaže izrazito teženje za tem, da pošane narod bolj moški in se osvobodijo ženskih lastnosti. Po Nemčiji in po Evropi veje danes bojeviti veter in zato postaja nemški in evropski dovtip, dovtip, ki diši samo še po smodniku, po smrti in po strelskem jarku.

Gost: »Ti pa res tako od srca rad deklamiraš, Frice.«

Frice: »Prav nič rad ne, gospod, ampak mamica hoče, da deklamiram, kadar želi odsloviti kakega gosta.«

Življenje in trpljenje v najstrašnejši vojski sveta

Zakleta legija

6

Čutijo se prezirane in vedo, da se je mogoče spremeniti samo takrat, ako se iztrgajo iz svoje preteklosti. Vsem tem ljudem — Dostojevski jim pravi »Ponižani in razžaljeni« — nudi tujska legija zatočišče.

Ta razlaga lahko velja za Evropejce, zdi se mi pa pretirana taka trditev za Amerikance. Toda nič! Povedal sem približno, zakaj sem vstopil v legijo. Vsaj mislim, da sem! Torej, v nekem lepem kraju na jugu je živel neko mlado dekle, ki sem ga ljubil; toda poročila se je z drugim...

DRUGO POGLAVJE.

Mala vojašnica v Oranu je prehodni kraj za one, ki so v legijo ali šele vstopili ali pa že odslužili svoj rok. Tukaj se ustavljajo oni, ki gredo v Francijo na dopust, ali ki se z dopusta vračajo. Imenujejo jih »permissionnaires«.

Zgradba je lep paviljon, zgrajen v arab-

skem slogu, okrašen z verandami in oboki in brezprimerno čist. Tukaj sem spoznal, kako zgledna snaga je v legiji. Dvakrat na dan čistijo in ribajo hodnike ter stopnišča, ki so tlakovana s kamnitimi kockami. Kolikokrat se pa na dan pometa, to ve sam sveti Bog! Dvorišče, ki ima obliko četverokota, vedno strogo nadzirajo. Tu ne bi mogel videti niti koščka papirja, niti cigaretnega ogorka, niti zobotrebca. V začetku sem se z začudenjem spraševal: ali se nisem prevaral in se spreminil v sobarico, ko sem mislil, da bom služil v tej takto zvani vojski. Umival sem okna, gladil jih in brisal, vedno sem imel v rokah ali metlo ali kunjo. Pohajkoval sem po »kvartirju« s kosaro na hrbtu in sem se pri vsakem koraku sklonil po dvajsetkrat in tako pobiral vsako najmanjšo smet. Moral sem delati tudi v kuhinji, lupiti krompir, luščiti grah in rezati kumare.

In to naj bo ves čas, ko bom v tujski legiji? Ne poznam niti ene vojašnice, niti ene stražnice, niti enega tabora, ki bi bil tako malenkostno čist in pregledan nekajkrat na dan. Joj, tistemu legijonarju, pri katerem bi našli prah pod posteljo ali umazano perilo v kovčku. Takoj pride v črno knjigo. Prvič dobi za kazni štiri dni »požarstva«, drugič gre pa že v luknjo. Kazen avtomatično raste, če vojak ne drži snage. Lahko rečem, da v legiji obstoji nekako češčenje snage, drugo se niti ne zahteva.

V Oranu so me ostrigli do kože (vse radi snage), v svoje veliko zadovoljstvo sem mo-

Prah, naravna velesila

Vitamin K imenujejo v Ameriki šaljivo tisti prah, ki prodira v stanovanja skozi pragove in vrata, ki skeleče bode v oči in se kopiči v debeli skorji na vsakem koščku živil. Prahonosni viharji imajo zelo raznovrstno podobo; zdaj se zbirajo v valače se grmade kakor oblaki, zdaj se polihoma kakor brezoblična megla plazijo dalje. Odkod ta njihova oblika? Tu so rdeči, to je vrhinja plast oklahomske površine; tu so rjavi, to so rodovitna tla zapadnega Kansasa; izborna prst pašniškega ozemlja v Teksasu in Novem Mehiku se pod vihar-

Novi egipčovski kralj Farouk.

no metlo razkadi v mrko rumeno soparo. »Kmalu pride strice« govore tam, »pravkar smo videli iti mimo njegovo farmo.«

Meščani zlagajo perilo v natprane kovčge, zadelujejo špranje pri oknih in vratah s cunjami, ocenjujejo težke tone peska v temnem ozračju nad seboj, si lepijo z gumiranimi papirnatimi pasicami platnene maske na obraz in skušajo zbijati šale na račun vitamina K. Na farmah in rančah pa vlada obup.

Splošen brezup vsenaokoli. Kaj naj bi človek ukrenil? Nič ne pomaga, kopati v kosih valeče se piščance iz peska ali odkopavati zasute svinjake:

Ko se zemlja trese

Potresi, ki nastajajo navadno zaradi ohlajenja zunanje zemeljske skorje, ki povzroča krčenje njene površine in telesnine, se v večji ali manjši meri čutijo po vsji zemlji, toda doslej šla se izkazala posebno dva zemeljska pasova kot potresi podvržena.

Pas, v katerem so bili zadnja leta najpogubnejši potresi, se začneja na Španskem, teče preko Grčije, Male Azije, Turkestanu, Severne Indije, južno od Himalaje in se končuje malo pred Tihim oceanom.

Drugi potresni pas se začneja v Vzhodni Indiji, se nadaljuje skozi Filipinske otoke proti Japonski, zajame splošno Formoso in teče ob Kurilskih otokih. Na Alaski se spet pojavi in teče proti jugu ob vsej obali ameriške celine, preko San Franciscu proti Čilu. To je zares prava pravcata »razpoka«, ki teče do preko polovice ogromne morske kotline, ki jo tvori Tih ocean.

Potresi po teh pasovih niso enakomerno razdeljeni; tu pa tam je kaka vrzel, kjer so redki ali pa jih sploh ni. Poljudno povedano, potresi so največje tam, kjer kaka velika strmina na mah prehaja v nižavo, zlasti pa tam, kjer visoka pogorja mejajo na globoko morje. Na Angleškem je bilo vse preteklo tisočletje za čuda malo pomembnih potresov: najhujši je bil leta 1580, ko je ob potresu izgubil življenje neki londonski obrtni vajenec, ki ga je ubil ugrani kamen. Vse drugače pa je na pr. s potresi na Japonskem, kjer je ob zadnjem velikem potresu izgubilo življenje samo na otoku Formosi 3152 ljudi, medtem ko jih je bilo

Čas beži

Paul Morand pripoveduje v zanimivi knjigi »London« dogodek, ki ga ima od Herberta Wellsa: »Nekoč, v zgodnji mladosti sem šel z MacDonaldom mimo Buckinghamse palače. Pogledal je starinsko mrko poslopje, pred katerim so stali na straži velikanski gardni vojaki in zaničljivo dejal: »Vse to bomo poslali med staro šaro.« A lani sem zopet korakal pred isto palačo. Kralj je sprejemal. Vojaki so se vzravnali pred ministrom v dvorski noši. Ozrl sem se. Ta mož je bil MacDonald.

kmalu bo za »prahonosnikom« privršal drugi, nemara še hujši. Kaj pomaga, snažiti stanovanja ali pa nanovo nasipati živini krmo, ko je prejšnjo vihar dobesedno razpihal. Leta 1935 je ta naravna šiba zavzela ogromne mere Prahonosni viharji so opustili in uničili

300.000 štirjaških milj zemlje

Prejšnje leto so farmarji kosili za krmo tkzv. rusko koprivo, o kateri se jim ni bilo dotlej niti sanjalo, da bi jo živina mogla uživati. Toda to leto jim je veljala kopriva za dragoceno krmo. Drugo leto pa tudi te krme ni več bilo. Morali so se zadovoljiti z nekakšnimi divjimi nageljini, ki so jih sušili za krmo namesto nekdanje zlate žitne slame. Živina je bila po takem krmiljenju kajpada hirava in mršava, sama kost in koža. Goved je dobila hrupavo kožo in motne oči. Tako je bilo v kratkem uničeno vse večletno delo, ki so ga imeli farmarji, da so zredili zdravo in lepo živino. S krvavečim srcem so morali gledati, kako jim priljubljena domača čreda pred očmi propada. Od farne do farne so se vozili uradniki ter žigosali živali, ki so bile zaradi hiranja na smrt obsojene: kmetom je bilo, kakor da bi bile ubijalne kroglice namenjene njihovim rodnim otrokom.

Strašen je pogled na prahonosen vihar. Fotografске kamere se pod valečimi se rumenimi oblaki podirajo na tla, leče je treba neprestano brisati in popravljati. Ljudje imajo podnevi čudnolike maske na obrazih, ponoči pa si ovijajo brisalko okoli glav. Gorje pilotu, če ga zajame tak vihar. Motor se mu kmalu zamaši, in če se spusti v padalo, ga suka ure in ure po zraku, preden se mu posreči pristati na tleh. Kmet, ki ga je tri ali štiri leta zapovrstjo zadela ta naravna nezgoda, je obsojen na gospodarsko smrt in se mora

seliti s trebuhom za kruhom

v kako sosedno državo, v Arizono ali Illinois. Tam bo morda dobil delo pri nabiranju bombaža, in ko bo ta kratka delovna sezona minila, bo moral spet z družino in prtljago odriniti dalje. Zalosten je pogled na izgnane brezdomce, ko sede na sredi svoje prtljage, obdani od otrok in sorodnikov na velikih vozeh, potrti, pa vendarle veseli, da so ohranili vsaj to, obleko in odejo, preden je napočil težki dan rubežni, ki bi jih bil slekel do gola za njih kakor tornado brezpomemben zemski prah razpršil po širnem svetu.

Dardanelska ožina

O pol šestih, ko je slaba zelenkasta svetloba komaj rahlo obarvala okna, so nas ostri zvoki trobente vrgli iz spanja. Hkratu je začel kaplar vpiti: »Vstani, vstani!« Ta kaplar je bil dobrodušen. Pozneje sem zapazil, da sobni starejšine v legiji začnejo kličati »Vstani!« še prej, preden zadoni trobenta.

Z žalostjo in tegobo smo poskakali iz postelj. Popili smo četrtinko kave z malo sladkorja. Polem nas je kaplar začel učiti, kako se pospravljajo postelje.

V legiji je to kakor nekak verski obred: odeje je treba zganiti natančno v četverkot in jih položiti na dolnji konec postelje. Rjuhe je treba zviti v dva svitka in jih razmestiti eno na levo, drugo na desno od odej. Natanko na sredi presledka med njimi je podolgasta blazina. Ko so postelje narejene, mora vsakdo pod svojo posteljo in v svojem kotu pomesti, potem pa vse skupaj obrisati z vlažno cunjjo.

Kaplar zažvižga in zavpije: »V vrsto!« Na ta klic smo vsi stekli po stopnicah, čim hitreje je kdo mogel, in tekmovali, kdo bo prej doli. Tedaj sem prvič spoznal, kaj pomeni dostojanstvo in moč kaplarja v legiji.

Naredniki, ali kakor jih imenujejo Francozi, seržanti, nikakor niso kaka neznatna bitja, katerim pripada samo drobna mrvice avtoritete in moči. Njihov vpliv in moč jih delata za nekake častnike. Nosijo zlate našive, žive izven čete, imajo svoje obednike, svoje kuharje, svoje strežnike in pomočnike. Vsakdo od njih ima svojega ordonansa. Vse je urejeno tako, da imajo čim večji ugled.